

Strasbūrā, 8.7.2025.
COM(2025) 900 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

2025. gada ziņojums par tiesiskumu

Tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā

{SWD(2025) 901 final} - {SWD(2025) 902 final} - {SWD(2025) 903 final} -
{SWD(2025) 904 final} - {SWD(2025) 905 final} - {SWD(2025) 906 final} -
{SWD(2025) 907 final} - {SWD(2025) 908 final} - {SWD(2025) 909 final} -
{SWD(2025) 910 final} - {SWD(2025) 911 final} - {SWD(2025) 912 final} -
{SWD(2025) 913 final} - {SWD(2025) 914 final} - {SWD(2025) 915 final} -
{SWD(2025) 916 final} - {SWD(2025) 917 final} - {SWD(2025) 918 final} -
{SWD(2025) 919 final} - {SWD(2025) 920 final} - {SWD(2025) 921 final} -
{SWD(2025) 922 final} - {SWD(2025) 923 final} - {SWD(2025) 924 final} -
{SWD(2025) 925 final} - {SWD(2025) 926 final} - {SWD(2025) 927 final} -
{SWD(2025) 928 final} - {SWD(2025) 929 final} - {SWD(2025) 930 final} -
{SWD(2025) 931 final}

1. IEVADS

Eiropas demokrātija, drošība un ekonomika ir atkarīgas no tiesiskuma. Tas ir stūrakmens ES vērtību pārvēršanai taustāmos ieguvumos eiropiešiem, veicinot stabilitāti, vienlīdzību, sociālo kohēziju un konkurētspēju. Tiesiskums ir pamats, uz kura ES stingri stāv pasaulē, kurā arvien vairāk spiedienam tiek pakļauta uz noteikumiem balstīta starptautiskā kārtība, pamattiesību ievērošana un demokrātiskās sistēmas. ES ir būtiski atkārtoti apliecināt savu apņemšanos ievērot tiesiskumu un veikt konkrētus pasākumus, lai to veicinātu un aizstāvētu mūsu kontinentā un visā pasaulē. Ir nepieciešams arī veidot stabilu pamatu Eiropas Savienībai, ņemot vērā turpmāku paplašināšanos, kurā tiek nodrošināta uzticēšanās publiskajām iestādēm, uzņēmumi var attīstīties un pilsoņi var izmantot savas tiesības.

Iedzīvotāji un uzņēmumi sagaida, ka ES būs svarīga loma tiesiskuma uzturēšanā un taisnīgas un pareizas pārvaldības nodrošināšanā neatkarīgi no tā, kur viņi dzīvo vai atrodas. Eiropas Savienībā tiesiskums ir nepieciešams, lai īstenotu politiku, kas veicina konkurētspēju, izmantojot vienoto tirgu, un dod iedzīvotājiem iespējas aktīvi piedalīties gan sabiedrības dzīvē, gan ekonomikā. Tiesiskums ir būtisks apsvērums uzņēmumiem, kas darbojas pāri robežām. Uzņēmumiem, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem, ir vajadzīga stabila un paredzama ekonomiskā vide. Tomēr tos bieži kavē juridiskās noteiktības trūkums un bažas par vienlīdzīgu attieksmi pret viņu investīcijām. Sākot ar šā gada ziņojuma un saskaņā ar priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas politikas pamatnostādnes¹ izklāstīto, Komisija pievērš īpašu uzmanību vienotā tirgus dimensijai, uzraugot norises dalībvalstīs.

Šajā sestajā gada ziņojumā par tiesiskumu un pirmajā ziņojumā šīs Komisijas pilnvaru laikā ir konsolidēts sekmīgs partnerības process starp ES un dalībvalstīm, lai veicinātu tiesiskumu, un tajā galvenā uzmanība pievērsta preventīvai un uz dialogu balstītai pieejai. Tā ir attīstībā esošā tiesiskuma instrumentu kopuma būtiska daļa. Analīze palīdz veidot debates valstu līmenī un aktivizēt rīcību. Konkrētie ieteikumi dalībvalstīm ļauj efektīvi koncentrēties Komisijas dialogā ar tām. Tie arī palīdz valstu iestādēm noteikt to veikto pasākumu prioritātes, un 57 % no 2024. gadā sniegtajiem ieteikumiem ir pilnībā vai daļēji īstenoti².

Ziņojumā par tiesiskumu ir aplūkota arī ES attīstība. Tas ir svarīgs temats priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas politikas pamatnostādnes. Jaunās paaudzes ES izdevumu instrumenti, kas tiks iesniegti kā daļa no nākamās daudzgadu finanšu shēmas, nodrošinās, ka tiesiskuma principu ievērošana ES fondiem joprojām ir obligāta, lai panāktu Savienības budžeta pareizu finanšu pārvaldību un tās finanšu interešu aizsardzību. ES finansiālais atbalsts investīcijām un reformām tiesiskuma veicināšanai var sniegt reālu pievienoto vērtību. To var izmantot plašākos centienos sekot ieteikumu efektīvai īstenošanai, pastiprinot kontaktus ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām.

Ņemot vērā pašreizējo ģeopolitisko nestabilitāti, tiesiskuma veicināšana un aizsardzība gan Savienībā, gan ārpus tās ir kļuvusi neatliekamāka nekā jebkad agrāk. Tiesiskuma ievērošana ir pamatā ES darbībā cilvēktiesību un demokrātijas jomā tās kaimiņvalstīs un visā pasaulē. Šogad ziņojumā par tiesiskumu kopā ar dalībvalstīm ir iekļautas tās pašas četras kandidātvalstis vai potenciālās kandidātvalstis kā 2024. gadā. Vēl viens aspekts, kā atspoguļot ES attīstību, ir vēl vairāk paplašināt kandidātvalstu vai potenciālo kandidātvalstu iekļaušanu ziņojumā par tiesiskumu, kad un tiklīdz tās ir gatavas³. Tas atbalstīs to reformu centienus, kuru mērķis ir

¹ Politikas pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai (2024–2029).

² Attiecībā uz gandrīz 18 % ieteikumu tika panākts ievērojams progress vai tie tika pilnīgi īstenoti, un attiecībā uz aptuveni 39 % ieteikumu tika panākts neliels progress. Ierobežots progress tika panākts attiecībā uz 14 % ieteikumu. Attiecībā uz atlikušo daļu progress netika novērots.

³ 2024. gadā tika iekļauta Albānija, Melnkalne, Serbija un Ziemeļmaķedonija. Atlase atspoguļo progresu, kas panākts to attiecīgajā pievienošanās procesā, vai progresu attiecībā uz sagatavotības līmeni tiesiskuma jomā.

stingri un neatgriezeniski nostiprināt demokrātiju un tiesiskumu kandidātvalstīs vai potenciālajās kandidātvalstīs pirms un pēc to pievienošanās.

4. GALVENIE VALSTĪS VALDOŠĀS TIESISKUMA SITUĀCIJAS ASPEKTI

Ziņojuma par tiesiskumu un tā ieteikumu izstrādes metodika

Katras aplūkotās dalībvalsts, kandidātvalsts vai potenciālās kandidātvalsts novērtējums valstu sadaļās ir sagatavots saskaņā ar iedibināto metodiku, kas izmantota iepriekšējos ziņojuma izdevumos⁴. Attiecībā uz kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm Komisijas ikgadējais paplašināšanās dokumentu kopums aptver gatavības statusu un progresu saskaņošanā ar ES *acquis* un Eiropas standartiem, arī attiecībā uz visiem tiesiskuma aspektiem. Ziņojumā par tiesiskumu izvēlēto kandidātvalstu vai potenciālo kandidātvalstu sadaļās var būt atsauces uz norādījumiem, kas tiem sniegti paplašināšanās procesā, un uzsvērtā papildināmība starp minēto procesu un ziņojumu par tiesiskumu.

Valstu sadaļu pamatā ir kvalitatīvs novērtējums, kuru patstāvīgi veikusi Komisija un kurā rezumētas svarīgas norises kopš 2024. gada jūlija. Analīzē katrā valsts sadaļā īpaša uzmanība ir pievērsta tiem tematiem, saistībā ar kuriem ir bijušas svarīgas norises vai saistībā ar kuriem iepriekšējā ziņojumā konstatētās būtiskās problēmas joprojām pastāv. Analīzē ir ietverts arī kvalitatīvs novērtējums par progresu, ko dalībvalstis guvušas 2024. gada ieteikumu izpildē⁵. 2025. gada ieteikumu mērķis joprojām ir atbalstīt dalībvalstu centienus virzīt uz priekšu reformas⁶. Šajā ziņojumā nav ieteikumu kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm, jo šādi ieteikumi tiek sniegti ikgadējā paplašināšanās dokumentu kopuma kontekstā.

Ziņojums ir sagatavots ciešā sadarbībā ar valstu iestādēm, un tā pamatā ir dažādi atsevišķu valstu, starptautiski un citi avoti⁷, kā arī Komisijas vāktie dati⁸. Dalībvalstis, kandidātvalstis vai potenciālās kandidātvalstis tika aicinātas sniegt ieguldījumu un rakstisku informāciju un piedalīties īpašos valstu apmeklējumos⁹. Arī mērķorientēta apspriešanās ar ieinteresētajām personām sniedza vērtīgu vispārēju un konkrētām valstīm specifisku informāciju¹⁰. Eiropas Padome sniedza arī pārskatu par saviem nesenajiem atzinumiem un ziņojumiem¹¹. Pirms šā

⁴ Metodika ir pieejama šeit: https://commission.europa.eu/document/72742fd9-3ce0-4d23-9086-58f885f84cdd_lv.

⁵ Atkarībā no progresā, kas panākts attiecībā uz katra ieteikuma dažādām apakšdaļām, un tā, vai ieteikumi bija pārņemti no 2023. gada ziņojuma, Komisija katrā gadījumā izdarīja secinājumus, izmantojot šādas kategorijas: (turpmāka) progresā nav, ierobežots progress, neliels (turpmāks) progress, ievērojams progress un pilnīga izpilde.

⁶ Principi, uz kuru pamata tika sagatavoti ieteikumi, ir tādi paši kā iepriekšējos gados (sk. COM(2022) 500, 3.–4. lpp.). Ieteikumi neskar prasības tiesvedības, ko Komisija var ierosināt saskaņā ar citiem juridiskiem aktiem.

⁷ Izmantotie avoti ietver no dalībvalstīm rakstveidā saņemto informāciju, mērķorientētās apspriešanās ar ieinteresētajām personām laikā saņemto informāciju, informāciju, ko sagatavojušas starptautiskās organizācijas, piemēram, Eiropas Padome, ESAO un ANO, un valstu apmeklējumu laikā sniegto informāciju. Šie avoti ir izmantoti Komisijas novērtējumā, tomēr Komisija secinājumus ir izdarījusi pati.

⁸ Konkrētāk, ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā sniedz salīdzinošus un uzticamus datus par tiesu sistēmu efektivitāti, kvalitāti un neatkarību ES dalībvalstīs. Tā mērķis ir palīdzēt ES un dalībvalstīm uzlabot savu valsts tiesu sistēmu efektivitāti.

⁹ Dalībvalstu sniegtā informācija ir pieejama šeit: https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-input-member-states-and-enlargement-countries_lv. Informācija par valstu apmeklējumiem ir atrodama valstu sadaļās. Šajos valstu apmeklējumos, kas noritēja tiešsaistē, Komisija runāja ar dalībvalstu valsts iestādēm, tostarp tiesu un neatkarīgām iestādēm, tiesībsardzības iestādēm, kā arī citām ieinteresētajām personām, piemēram, žurnālistu asociācijām un pilsonisko sabiedrību.

¹⁰ Ieinteresēto personu sniegtā informācija ir pieejama šeit: https://commission.europa.eu/document/522cf36e-c82d-413a-8d43-fda1f37e3ae2_lv.

¹¹ Eiropas Padomes sniegtā informācija ir pieejama šeit: https://commission.europa.eu/document/e2050d5c-8874-4138-ac67-b018ff9f278e_lv.

ziņojuma pieņemšanas valstu iestādēm tika dota iespēja iesniegt faktoloģiskus savas valsts sadaļas atjauninājumus. Pieņemtais ziņojums ir pamats turpmākām Komisijas sarunām ar valstu valdībām un parlamentiem.

4.1. Tiesu sistēmas

Efektīvas, labi funkcionējošas un pilnībā neatkarīgas tiesu sistēmas ir būtiskas, lai piemērotu un izpildītu gan ES, gan valstu tiesību aktus. Tiesu neatkarība ir būtiska, lai nodrošinātu, ka tiesvedība ir taisnīga, un lai nodrošinātu efektīvu tiesisko aizsardzību aizsargājamām personu tiesībām¹². Piekļuve neatkarīgām tiesām un spēja lūgt pārskatīšanu tiesā ir būtiskas tiesiskuma nodrošināšanai.

Izstrādājot savas tiesu sistēmas, dalībvalstīm ir pilnībā jāievēro prasības, kas noteiktas ES tiesību aktos un EST judikatūrā. Ir jāņem vērā arī Eiropas standarti, ko izstrādājusi Eiropas Padome un Venēcijas komisija. Eiropas tiesu iestāžu tīkli un apvienības sniedz nozīmīgu ieguldījumu tiesiskuma veicināšanā un uzturēšanā un veicina Eiropas standartu izstrādi¹³. Šajā ziņā būtiska nozīme ir arī advokātiem un advokātu asociācijām.

Tiesu iestāžu neatkarības uztvere visā ES

Eiroparometra aptaujas, kas veiktas 2025. gadā, liecina, ka sabiedrības priekšstats par tiesu iestāžu neatkarību ir uzlabojies 13 dalībvalstīs, saglabājies stabils 3 dalībvalstīs un pasliktinājies 11 dalībvalstīs. Līdzīgi 15 dalībvalstīs uzņēmumu priekšstats ir uzlabojies, tas ir saglabājies stabils 2 dalībvalstīs un pasliktinājies 10 dalībvalstīs¹⁴. Labi funkcionējošas un pilnībā neatkarīgas tiesu sistēmas sniedz labumu gan iedzīvotājiem, gan uzņēmumiem, un to pozitīvā ietekme uz investīcijām veicina izaugsmi un konkurētspēju. [Somijā](#), [Dānijā](#), [Irijā](#), [Nīderlandē](#), [Luksemburgā](#) un [Zviedrijā](#) sabiedrības vai uzņēmumu priekšstats par neatkarības līmeni joprojām ir īpaši augsts (virs 75 %), savukārt [Horvātijā](#), [Bulgārijā](#) un [Polijā](#) tas joprojām ir ļoti zems (zem 30 %). Attiecībā uz kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm Eiroparometra rezultāti liecina, ka priekšstats par neatkarības līmeni labākajā gadījumā ir, ka tas ir vidējs.

Tiesu iestāžu padomju un tiesnešu iecelšanas un atlaišanas procedūras kā galvenie tiesu iestāžu neatkarības aizsardzības pasākumi

Tiesnešu iecelšanas un atlaišanas procedūras, kā arī tiesu iestāžu padomju pilnvaras un struktūra ir būtiskas tiesu neatkarības saglabāšanai. Ja pastāv tiesu iestāžu padomes, tās darbojas kā buferis starp tiesu iestādēm un citiem varas atzariem tādās jomās kā iecelšana amatā un karjeras attīstība, kā arī tiesu sistēmas pārvaldība¹⁵. Eiropas Padome ir izstrādājusi Eiropas standartus par to, kā šīs padomes būtu jāveido, lai efektīvi aizsargātu to neatkarību, arī attiecībā uz sastāvu¹⁶. Lai tiesu iestāžu padomes darbotos efektīvi, tām ir vajadzīgi pietiekami resursi un administratīvā neatkarība.

Vairākas dalībvalstis turpināja likumdošanas centienus stiprināt tiesu iestāžu padomju neatkarību un efektivitāti. [Irijā](#) darbu ir sākusi jaunizveidotā Tiesnešu iecelšanas komisija.

¹² Līguma par Eiropas Savienību 19. pants un Pamattiesību hartas 47. pants.

¹³ Piemēram, Eiropas Tiesu iestāžu padomju tīkls, ES Augstāko tiesu priekšsēdētāju tīkls un ES Valstu padomju un augstāko administratīvo tiesu asociācija, kā arī Eiropas Advokatūru un juristu biedrību padome un Eiropas Padomes Tiesu sistēmas efektivitātes komisija (CEPEJ).

¹⁴ 2025. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 50. un 52. attēls.

¹⁵ EST ir atzinusi, ka tad, ja tiesu iestāžu padome piedalās iecelšanas procesā, kurā iesaistītas politiskas struktūras, tā var palīdzēt padarīt šo procesu objektīvāku. Sk., piemēram, 2021. gada 2. marta spriedumu lietā *AB u. c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība)*.

¹⁶ Sk. jo īpaši Eiropas Padomes Ieteikumu CM/Rec(2010)12.

[Luksemburgā](#) 2023. gadā izveidotā Valsts tiesu iestāžu padome tagad pilnībā darbojas un funkcionē efektīvi.

Arī citās dalībvalstīs tiek īstenotas attiecīgas iniciatīvas. [Spānijā](#) 2024. gadā notika strukturēts dialogs ar Eiropas Komisiju, un tā rezultātā tika atjaunota Tiesu iestāžu padome, un ir veikti pasākumi, lai pielāgotu tās locekļu – tiesnešu iecelšanas procedūru. [Itālijā](#), īstenojot tiesu sistēmas reformu, Augstā tiesu iestāžu padome turpina pildīt savus uzdevumus, savukārt reformu par tiesnešu un prokuroru karjeras nošķiršanu, kas paredz divu atsevišķu Augstāko padomju izveidi, ir apstiprinājusi Deputātu palāta, un tagad to apspriež Senāta. [Zviedrijā](#) valdība ir iesniegusi priekšlikumus, lai vēl vairāk stiprinātu tiesu iestāžu neatkarību, jo īpaši attiecībā uz tiesnešu iecelšanu amatā un disciplinārajām procedūrām. [Polijā](#) parlaments pieņēma likumu, lai novērstu Valsts tiesu iestāžu padomes neatkarības trūkumu, bet tas vēl nav stājies spēkā, jo tas ir nodots izskatīšanai Konstitucionālajā tiesā, un valdība strādā pie pārskatīta priekšlikuma. [Igaunijā](#) ir uzsākta Tiesu administrācijas padomes reforma, kuras mērķis ir nodot pilnvaras no Tieslietu ministrijas, padarot Padomi par pastāvīgu struktūru un grozot tās sastāvu.

Vienlaikus Augstā tiesu iestāžu padome [Portugālē](#) ir aicinājusi apsvērt iespējamus mehānismus, lai nodrošinātu tās stabilitāti un aizsargātu tās neatkarību. [Bulgārijā](#) Konstitucionālā tiesa atcēla grozījumus Augstākās tiesu iestāžu padomes sastāvā, lai kļiedētu ieilgušās bažas, jo tos nebija pieņēmusi kompetentā struktūra, kas nozīmē, ka jautājums par Augstākās tiesu iestāžu padomes sastāvu un darbību nav atrisināts. [Slovākijā](#) paredz palielināt Tiesu iestāžu padomes lomu tādās jomās kā disciplinārlietas. Lai gan notiek pārdomu process par aizsardzības pasākumu ieviešanu, kas nodrošinātu pietiekamas neatkarības garantijas attiecībā uz Tiesu iestāžu padomes locekļu atlaišanu, oficiāli pasākumi nav veikti.

Attiecībā uz kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm [Melnkalnē](#) iepriekš grozītā tiesiskā regulējuma īstenošana ir devusi dažus sākotnējus pozitīvus rezultātus, savukārt Tiesu iestāžu padomes un Prokuroru padomes sastāvs vēl ir jāuzlabo. [Albānijā](#) joprojām pastāv problēmas saistībā ar miertiesnešu, kā arī Augstās tiesu iestāžu padomes un Augstās prokuratūras padomes locekļu, kas nav miertiesneši, iecelšanas un karjeras lēmumu pārvaldību.

Tiesnešu iecelšanas un atlaišanas procedūras ir būtiskas tiesu iestāžu neatkarībai un sabiedrības priekšstatiem. EST ir noteikusi, ka tiesu neatkarība nozīmē, ka noteikumiem, kas reglamentē tiesnešu iecelšanu amatā, jābūt pietiekamiem, lai novērstu pamatotas šaubas par to, ka tiesneši nav pasargāti no ārēju faktoru iedarbības¹⁷. Vairākās dalībvalstīs turpinās centieni uzlabot tiesu varas amatpersonu iecelšanas procedūras, kuri cita starpā tiek īstenoti kā turpmāki pasākumi saistībā ar 2024. gada ieteikumiem. [Maltā](#) parlamentā turpinās diskusijas par visaptverošu konstitucionālo reformu, kas paredzētu tiesu iestāžu iesaistīšanu galvenā tiesneša iecelšanas procedūrā. [Griekijā](#) tiesu iestādes pirmo reizi tiek iesaistītas tiesnešu iecelšanā augstākajos amatos tiesu sistēmā. [Vācijā](#) jauna reforma Konstitucionālās tiesas noturības stiprināšanai paredz konkrētus pasākumus tās darbības un neatkarības aizsardzībai Konstitūcijā. [Kiprā](#) nesen ieviestā Augstākās tiesu iestāžu padomes lēmumu pārskatīšana tiesā pastiprina pārredzamību un pārskatatbildību. [Lietuvā](#) tika veikti pasākumi, lai uzlabotu iecelšanas procesa pārredzamību.

Citās dalībvalstīs reformas tiek īstenotas lēni. [Somijā](#) ir veikti tikai ierobežoti pasākumi, lai īstenotu tiesas piesēdētāju iecelšanas reformu. [Zviedrijā](#) joprojām turpinās debates par aizsardzības pasākumu stiprināšanu, lai nodrošinātu neatkarību tiesas piesēdētāju izvirzīšanā.

¹⁷ Sk. spriedumus, to vidū 2021. gada 15. jūlija spriedumu lietā C-791/19 *Komisija pret Poliju*; 2021. gada 20. aprīļa spriedumu lietā C-896/19 *Repubblica and Il-Prim Ministru*; un 2021. gada 2. marta spriedumu lietā C-824/18 *AB u. c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība)*.

Dažās dalībvalstīs vēl arvien pastāv problēmas vai trūkumi attiecībā uz iecelšanu augsta līmeņa tiesu iestāžu un tiesu priekšsēdētāju amatos, lai gan to ietekmes smaguma pakāpe atšķiras. [Ungārijā](#) ir ieviesti jauni noteikumi par tiesnešu iecelšanu un karjeru, taču šis process ne vienmēr ietvēra apspriešanos ar Valsts tiesu iestāžu padomi par dažiem attiecīgajiem tiesību aktu grozījumiem. [Latvijā](#) joprojām ir jāsteno aizsardzības pasākumi, lai aizsargātu Augstākās tiesas tiesnešu iecelšanas procedūru. [Austrijā](#) nav veikti pasākumi, lai īstenotu sistemātisku tiesu iestāžu iesaisti administratīvo tiesu priekšsēdētāju iecelšanā.

Kas attiecas uz kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm, [Melnkalnē](#) jaunais Augstākās tiesas priekšsēdētājs ir iecelts vienprātīgi. [Ziemeļmaķedonijā](#) visās tiesu iestādēs tika veikti pasākumi pārredzamības uzlabošanai, tomēr joprojām pastāv noteiktas bažas par lēmumiem par iecelšanu amatā.

Dažās dalībvalstīs pastāv bažas par nepamatotu spiedienu uz tiesu iestādēm. [Ungārijā](#) turpinās nepamatots spiediens uz dažiem tiesnešiem tiesu sistēmā, jo īpaši saistībā ar iekšējām debatēm par svarīgiem jautājumiem, kas saistīti ar tiesu iestāžu neatkarību. [Bulgārijā](#) darbu ir pabeigušas *ad hoc* komitejas, kas tika izveidotas, lai izmeklētu tiesnešu iebiedēšanas gadījumus un iespējamu iefiltrēšanos tiesu iestādēs. Attiecībā uz kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm [Serbijā](#) joprojām bija liels politiskais spiediens uz tiesu iestādēm un prokuratūrām, un Augstā tiesu iestāžu padome un Prokuratūras padome, valdība un parlaments veica nelielus turpmākus pasākumus vai tos neveica vispār. [Ziemeļmaķedonijā](#) citu valsts varas atzaru iejaukšanās un spiediens rada nopietnas bažas par tiesu iestāžu neatkarības ievērošanu.

Prokuratūras autonomija un neatkarība

Lai gan valstu prokuratūras dienestu struktūra dažādās dalībvalstīs atšķiras, ir nepieciešami institucionāli aizsardzības pasākumi, kas nodrošinātu prokuratūras dienestu autonomiju, lai tie varētu rīkoties bez iejaukšanās¹⁸. Šai autonomijai ir izšķiroša nozīme gan valstu, gan Eiropas krimināltiesību īstenošanā.

Ir turpinājušās reformas, kuru mērķis ir stiprināt prokuratūras institucionālos aizsardzības pasākumus, un dažas no tām tika veiktas, reaģējot uz 2024. gada ieteikumiem. [Slovēnijā](#) ir stājušies spēkā tiesu neatkarības un prokuroru autonomijas aizsardzības pasākumi attiecībā uz parlamentāro izmeklēšanu. [Spānijā](#) pirms apstiprināšanas valdībā un iesniegšanas parlamentā notiek apspriešanās par ģenerālprokuratūras nolikuma reformas projektu, kas ietver ģenerālprokurora pilnvaru laika atsaistīšanu no valdības pilnvaru termiņa. [Kiprā](#) uz priekšu virzās Juridiskā biroja reforma, kas paredz skaidrāk nošķirt ģenerālprokurora konsultatīvās un prokuratūras funkcijas. [Polijā](#) ir veikti būtiski pasākumi, lai nošķirtu tieslietu ministra amatu no ģenerālprokurora amata, lai gan par šīm izmaiņām vēl nav pieņemts likums. [Rumānijā](#) tiek izskatīti likumdošanas pasākumi, lai stiprinātu aizsardzības pasākumus, kas attiecas uz augsta līmeņa prokuroru neatkarību.

[Austrijā](#) neatkarīgas federālās prokuratūras izveide līdz šim nav pavirzījusies uz priekšu, lai gan tā ir iekļauta valdības programmā un tiek gatavoti tiesību aktu projekti. Lai gan [Bulgārijā](#) ģenerālprokurora un viņa vietnieku efektīvas pārskatatbildības un kriminālatbildības mehānisms tika atzīts par saderīgu ar Konstitūciju, vēl ir jārisina procesuālie jautājumi, lai nodrošinātu tā pilnīgu efektivitāti. [Ungārijā](#) ar konstitūcijas grozījumu atceļ prasību par to, ka ģenerālprokurors ir jāizvēlas no prokuroru vidus. [Slovākijā](#) bažas joprojām rada ģenerālprokurora pilnvaras atcelt prokuroru galīgos lēmumus, kā arī jauna prokuratūras sistēma.

¹⁸ Sk. Venēcijas komisijas atzinumu un ziņojumu apkopojumu par prokuroriem ([https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2022\)023-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2022)023-e)).

Attiecībā uz kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm [Ziemeļmakedonijā](#) turpinās tiesību aktu izstrādes procesi attiecībā uz tiesu iestāžu neatkarību un prokuratūras autonomiju. [Serbijā](#) pastāv bažas par prokuratūras autonomiju, un kriminālizmeklēšanas efektivitāti un konfidencialitāti kavē trūkumi tiesību aktos un praksē.

Pārskatatbildības nodrošināšana un neatkarības aizsardzība disciplinārlietās

EST ir skaidri norādījusi, ka disciplinārlietas nedrīkst izmantot kā tiesu iestāžu politiskās kontroles formu¹⁹. Aizsardzības pasākumi ietver skaidrus noteikumus, kuros ir definēts disciplinārpārkāpums, un ir noteikti piemērojami sodi. Disciplinārlietas būtu jāizskata neatkarīgai struktūrai, ievērojot tiesības uz aizstāvību, un vajadzētu būt iespējai tās apstrīdēt tiesā²⁰.

Vairākās dalībvalstīs turpinājās tendence pastiprināt aizsardzības pasākumus disciplinārlietās. [Čehijā](#) stājās spēkā jauna disciplinārlietu procedūra tiesnešiem, prokuroriem un tiesu izpildītājiem, kurā tika ieviesta pārsūdzības iespēja. [Slovēnijā](#) parlamentā tiek apspriesti grozījumi, kas paredz tiesnešu disciplinārās sistēmas garantijas. Tomēr dažās dalībvalstīs pastāv bažas. [Grieķijā](#) lēmums uzsākt disciplinārlietu pret tiesnešiem, pamatojoties uz viņu lēmumu saturu, ir izraisījis debates miertiesnešu vidū. Lai gan ir veikti pasākumi dažu procesuālo aspektu precizēšanai un valdība ir norādījusi, ka tā ir gatava turpmākām likumdošanas darbībām, [Slovākijā](#) joprojām jāpanāk turpmāks progress pietiekamu garantiju ieviešanā attiecībā uz kriminālatbildību par tiesu nolēmumiem.

Tiesu iestāžu neatkarības efektīvai aizsardzībai ir vajadzīga profesionālās godprātības un objektivitātes kultūra. Vairākas dalībvalstis īsteno politiku un praksi, lai veicinātu profesionālo godprātību tiesu iestādēs. Piemēram, [Lietuva](#), kur tiesneši piedalās apmācībā, kuras mērķis ir veicināt korupcijas apkarošanas vidi. [Horvātijā](#) turpinās centieni saglabāt un uzlabot tiesnešu un valsts prokuroru integritāti.

Attiecībā uz kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm [Albānijā](#) turpināja īstenot tiesu sistēmas reformas, un pirmajā instancē tika pabeigts visu tiesnešu un prokuroru pārbaudes process, vēl vairāk stiprinot pārskatatbildību. [Melnkalnē](#) ir uzlabojusies ētikas un profesionālo standartu veicināšana un izpilde tiesnešu un prokuroru vidū.

Centieni uzlabot tiesu sistēmas kvalitāti un efektivitāti

Tiesu sistēmu efektivitāte ir nepieciešams nosacījums, lai aizsargātu tiesības, panāktu juridisko noteiktību un sabiedrības uzticēšanos. Galvenie pasākumi ir lietu skaita pārvaldība un lēmumu pieņemšanas ātrums. Pārmērīgi ilga tiesvedība izraisa pārāk lielu vēl neizskatīto lietu skaitu un mazina iedzīvotāju uzticēšanos valsts tiesu sistēmām. Kavējumi būtiski ietekmē arī darījumdarbības lēmumus un investīcijas.

Vairākās dalībvalstīs notiek reformas, lai uzlabotu tiesu sistēmas efektivitāti. [Čehijā](#) ir veikti turpmāki uzlabojumi attiecībā uz lietu izskatīšanas termiņiem. [Igaunijā](#), [Beļģijā](#) un [Spānijā](#) veic pasākumus efektivitātes uzlabošanai. [Vācijā](#) ir ieviesta jauna procedūra, lai efektīvāk izskatītu “masveida” civillietas.

Tomēr dažas dalībvalstis joprojām saskaras ar ilgstošām problēmām attiecībā uz to tiesu sistēmu efektivitāti. [Grieķijā](#), [Itālijā](#), [Maltā](#) un [Horvātijā](#), neraugoties uz veiktajiem svarīgajiem pasākumiem, tiesvedības ilgums joprojām ir nopietna problēma. Lai gan administratīvo un

¹⁹ Tiesa šo principu ir atgādinājusi lietās, kas attiecas uz Polijas Augstākās tiesas disciplinārlietu palātu (2023. gada 5. jūnija spriedums lietā C-204/21 *Komisija pret Poliju*) un Rumānijas Tiesu inspekciju (2023. gada 11. maija spriedums lietā 817/21 *Inspekția Judiciară* un 2021. gada 18. maija spriedums lietā C-83/19 *utt. Asociația 'Forumul Judecătorilor din România' and Others v Inspekția Judiciară and Others*).

²⁰ 2018. gada 25. jūlija sprieduma lietā C-216/18 PPU LM 67. punkts.

nodokļu tiesu efektivitātē [Portugālē](#) pirmajā instancē ir uzlabojusies, uzņēmumi ir informējuši par nopietnām problēmām saistībā ar laiku līdz nolēmumu pieņemšanai, jo īpaši otrās instances tiesās. [Serbijā](#) kopaina joprojām ir pozitīva civilīetās, komercīetās un kriminālietās, savukārt administratīvo lietu un konstitucionālo sūdzību izskatīšanas ziņā joprojām pastāv nopietnas problēmas.

Efektīvai tiesu sistēmai ir pienācīgi resursi, ieskaitot nepieciešamās investīcijas infrastruktūrā, kā arī augsti kvalificēts, apmācīts un pienācīgi atalgots personāls. Paredzamība var būt būtiska tiesu sistēmas uzticamībai un darbinieku piesaistīšanai²¹. Daudzas dalībvalstis ir turpinājušas ieguldīt savās tiesu sistēmās, bieži vien neraugoties uz lielo spiedienu uz publiskajiem izdevumiem. [Portugāle](#) ir veikusi būtiskus pasākumus, lai uzlabotu tiesu iestādēm piešķirtos cilvēkresursus, pieņemot darbā jaunus darbiniekus un veicot izmaiņas tiesību aktos. [Nīderlande](#), [Rumānija](#), [Zviedrija](#) un [Dānija](#) arī ir veikušas pasākumus, lai palielinātu resursus tiesu sistēmai. [Slovēnijā](#) tiesnešu algas tika palielinātas, un tiesību aktos tika ieviests automātiskās indeksācijas mehānisms. [Horvātijā](#) tiesību aktos tika ieviesti objektīvi kritēriji tiesnešu un valsts prokuroru atalgojuma atjaunināšanai. [Ungārijā](#) algas tiesu sistēmā līdz 2027. gadam tiek palielinātas trīs posmos.

Atalgojuma līmeņi parasti ietekmē tiesnešu profesijas pievilcību. Ir veikti daži pasākumi attiecībā uz tiesnešu un prokuroru atalgojuma līmeni [Vācijā](#), tomēr joprojām pastāv problēmas, kas saistītas ar pieņemšanu darbā tiesu iestādēs. [Kiprā](#) problēmas, kas saistītas ar resursiem un infrastruktūru, joprojām ietekmē pirmās instances tiesnešu darbu. Finanšu resursu un cilvēkresursu trūkums joprojām negatīvi ietekmē tiesu sistēmas kvalitāti [Albānijā](#). Ierobežotie finanšu resursi [Ziemeļmaķedonijā](#) joprojām ietekmē tiesu iestāžu finansiālo autonomiju.

Investīcijas digitalizācijā var stiprināt tiesu sistēmu efektivitāti un pieklūstamību, kā arī uzlabot to noturību. Digitalizācijas iniciatīvu īstenošana ir pavirzījies uz priekšu [Dānijā](#), [Igaunijā](#), [Īrijā](#), [Griekijā](#), [Spānijā](#), [Francijā](#), [Luksemburgā](#), [Maltā](#) un [Polijā](#). Tomēr praksē īstenošanas rezultāti var būt dažādi. [Bulgārijā](#) ir ieviesti jauni digitālie rīki tiesu iestāžu pieejamībai, savukārt elektronisko saziņas rīku joprojām trūkst. [Čehijā](#) videokonferences ir plaši izplatītas, un tās vēl vairāk atbalstīja nesenās izmaiņas tiesību aktos, bet e-datnes sistēmas ieviešana vēl vairāk aizkavējās. Lai gan visi pārējie tiesu sistēmas atzari ir pilnībā digitalizēti, [Itālijā](#) digitālie risinājumi krimināltiesās joprojām ir ierobežoti tehnisku problēmu dēļ, un Tieslietu ministrija strādā, lai tās atrisinātu līdz 2025. gada beigām. [Albānijā](#) ievieš jaunas digitalizācijas iniciatīvas un modernu, integrētu elektronisku lietu pārvaldības sistēmu tiesās un prokuratūrās, savukārt [Serbijā](#) tiek ieviesta jauna prokuratūras lietu pārvaldības sistēma. Centieni vēl vairāk uzlabot digitālos rīkus turpinās arī [Ziemeļmaķedonijā](#), taču joprojām pastāv problēmas, piemēram, saistībā ar novecojušu infrastruktūru.

Tiesu iestāžu pieejamība un advokātu loma tiesu sistēmā

Juristiem, advokātu biedrībām un citu juridisko profesiju pārstāvjiem, piemēram, notāriem, ir izšķiroša nozīme tiesiskuma uzturēšanā. Nesen pieņemtā Eiropas Padomes Konvencija par advokāta profesijas aizsardzību ir svarīgs solis ceļā uz to, lai nodrošinātu, ka advokāti var pildīt to būtisko lomu, kas viņiem piešķirta demokrātiskā sabiedrībā²².

Tiesvedības izmaksām un juridiskās palīdzības pieejamībai ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu reālu tiesu iestāžu pieejamību. [Īrijā](#) ir veikti turpmāki pasākumi, lai samazinātu tiesvedības izmaksas, ir pabeigta civiltiesiskās juridiskās palīdzības shēmas vispārēja pārskatīšana un tiek

²¹ EST 2025. gada 25. februāra spriedums apvienotajās lietās C-146/23 un C-374/23, kurā Tiesa precizēja, ka saskaņā ar LES 19. panta 1. punktu sīki izstrādātiem noteikumiem par tiesnešu atalgojuma noteikšanu ir jābūt objektīviem, paredzamiem, stabiliem, pārredzamiem un nostiprinātiem tiesību aktos.

²² Eiropas Padomes Konvencija par advokāta profesijas aizsardzību, CM(2024)191-add1 final.

gatavota krimināltiesiskās juridiskās palīdzības sistēmas reforma. [Spānijā](#) ir pastiprināts juridiskās palīdzības regulējums, savukārt [Dānijā](#) tiek atsākta juridiskās palīdzības sistēmas pārskatīšana. [Nīderlandē](#) neatkarīgās pārskatīšanas rezultātā tika ieteikts palielināt juridiskās palīdzības sniegšanā iesaistīto advokātu honorārus. [Portugālē](#) jauno noteikumu par juridisko palīdzību mērķis ir novērst juridiskās palīdzības sniedzēju zemo atlīdzības līmeni, taču Advokātu biedrība ir aicinājusi veikt papildu izmaiņas.

Funkcionāla tiesu sistēma nozīmē, ka advokāti var brīvi pildīt savus pienākumus, konsultējot un pārstāvēt savus klientus. [Beļģijā](#) pēc tādu direktīvu pieņemšanas, kas aizliedz ierakstīt advokāta un klienta tikšanās, advokāti aicināja noteikt papildu procesuālās garantijas, lai aizsargātu advokāta un klienta saziņas konfidencialitāti. [Lietuvā](#) joprojām pastāv bažas par advokāta un klienta saziņas konfidencialitātes ievērošanu.